

מסדר החנוך וההרחבה - המחלקה לתרבות תורנית

בליונות לעיון בפר"ח הש"ב
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
שנת התשע-עשרה

ויקרא (תשי"ך)

ה פ ט ר ה

יטעיה מ"ג כ"א - מ"ד כ"ג.

א. כ"א עם זו יצרחי לי תהלי ימקרו.

רש"י ד"ה עם זו יצרחי: למען תהלי ימקרו
" ולא אותי קראת: ואהא לא אותי קראת בפנותך אחרי עכו"ם

ראב"ע ד"ה עם זו, כמו "זה". זהו העם שלו, והטעם - על אלו הטבים.

רש"י ד"ה עם זו יצרחי להיות לי לעם והם יספרו תהלי על הנסים שאעשה להם בהוציא אותם מהגלות, ועתה החל בפרשה אחרת להוכיח את ישראל שבאותו דור.

ר' יוסף כספי אדני כסף: עם זו יצרחי: דבוק עם מה שקדם

(1) שתי פסוקים למפרטים הנ"ל ביחס למקומו של פסוקנו בפרק.
מה הן שתי הדעות, סדר את הפרושים לתי קבוצות.
נסח להכרזת בין שתי הדעות.

(2) מה הניע את מסדרי ההפטרות לפתח בכ"א ולא בכ"ב?
(אברבנאל מחלק את הפסוקים: י"ד - כ"א
כ"ב - כ"ה)

(3) הסבר דברי הראב"ע "על אלו הטבים".

(4) מה ראה רש"י להוסיף את "ואהא" לתחילת פ' כ"ב לאינה במסוק?

א) לדעה דוד חלין "חקרי המקרא" (ירושלים תרצ"ט) שלט הפסוקים כ' כ"א כ"ב הם ענין אחד ואין להפסיק ביניהם. החובל להסביר מה הביאו להערה זו?

ב. חסוה:

יטעיה מ"ג כ"ג א"ג

כ"ג לא העבדתיך במנחה
ולא הוגעתיך בלבונה
כ"ד לא קנית לי בכסף קנה
וחלב זבחיך לא הויתחני

האם הרעיונות לבטני המקומות שונים, דומים או שונים?

ירמיהו ו' ב'

למה זה לי לבונה מקבא חבוא
וקנה הטוב מארץ מרחק
עולפתים לא ללצון
וזבחיכם לא ערבו לי

ג. כ"ב ולא אותי קראת יעקב.....
כ"ג לא הבאתי לי י"ה עולותיך וזבחיך לא כבדתני

רש"י ד"ה ולא אותי קראת: ואהא לא אותי קראת בפנותך אחרי עכו"ם.
" לא הבאת לי: כי אם לעכו"ם.

רד"ק ד"ה לא הבאת לי: זה היה בימי אחז שבטל עבודה באל מבית המקדש כמו שכתוב עליו (דב"ח ב' כח) "ויסגור את דלתות בית ה' ויעש לו מזבחות בכל פנה בירושלם ובכל עיר ועיר בנה בית לקטר לאלוהים אחרים" וכן החודה עליו חזקיה בנו זאמר (ס"ט, כ"ט) "כי פעלו אבותינו ויסבו פניהם ממטבח ה' ויחנו עורף גם סגרו דלתות האולם ויכבו הנרות וקטרו לא הקטירו ועולה לא העלו בקודש לאלוהי ישראל".

מלבי"ם ד"ה ולא אותי קראת: פעל קרא הבא על התפילה נקטר תמיד ביחוס שאליו. לבד מה ובירמיהו (כ"ט י"ב) בא ביחוס הפעול, מצויר כאלו החרק ה' מן העם ע"י מסאותיהם. והם - הגם שקוראים אליו, אינם קוראים אותו, ד"ל הגם שמחפלים אליו, אין קוראים אותו סיבוא אליהם, ע"י טיסירו את הקיר המבדיל בינו ובינם שהם העונות.
וכבר בארתי בפירוט התורה, כי בכל מקום המקדים מלה היחוס, הפעולה מורה איזה גדר הפוך וסתירה, לכן אמר "לא אותי קראת" ר"ל - רק אלי קראת.
ד"ה לא הבאת לי: הבאת הנקטרת עם למ"ד מורה מביאו לקנין להיות שלו לצרכו ואמר: העולה שחבאת, לא לי הבאת, כי אני איני אריך לעולה ולקטרם רק הבאת אותה על האש לפד.
(1) מה החבול בין שלט הדעות האלה?
(2) איך יש לפרש את המין פסוק כ"ג, אם נקבל פרשו של רש"י?
(3) החובל להביא דוגמא לכלל הסגנוני מביא המלבי"ם בסוף דבריו?

(ויקרא תש"ה)

אד. כ"ג לא העברתיך במנחה ולא הוגעתך בלבונה ..
כ"ד אך העבדתני בחטאתיך הגשמי בעונותיך

מה ההבדל בין הוראת "העבד" ו"הוגיע" שבסוק כ"ג לבין הוראת אותם הפעלים (אסור בהפעיל!) בסוק כ"ד?

ה. כ"ז אביך הראשון חטא ומליצך פשעו בי.

רס"ו ד"ה אביך הראשון חטא: באמרו (בר' ט"ו ח') "במה אדע כי אירשנה"
" ומליצך: אין לך בכל המליצים אהה"סומך על זכותם לא מצאתי בו פשע:
יצחק אהב את הונאי.

ראב"ע ד"ה אביך הראשון: הוא ירבעם בחרו ישראל למלך לא על פי החס.
" ומליצך הם הדמים מליצי הכוהנים.

וי' אומרים ראב"ה הם המלמדים כמו (מל"ב ב י"ב) "אבי אבי רכב ישראל" וכן (בר' מ"ה ח') "ויחמיני לאב למרעה"; (בר' ד כ"א) "אבי חופר כל כנור ועוגב" "המליצים" הם התלמידים, והוא מגורה (בר' מ"ב) "כני המליץ בינחם".

רד"ק ד"ה אביך הראשון חטא: ואיך תאמר לא חטאת אהה והנה "אביך הראשון חטא" והוא אדם הראשון כי האדם מוטבע בחטא, "כי יצר לב האדם רע מנעורו".

"ומליצך פשעו בי: פרוש חרין וגדולין, וכן (דבה"י ב' ל"ב) "במליצי ידוי בכל" פי הענין אחר במה יאמר, (המו"ב כד ט') "את מספר מפעל העט".

וזכר הדמים שהם היו מאוייח להוכיח העט ולהשיב אותם לדרך הטובה, והם פשעו בי. ויהי מפרשים "אביך" - מלכך, כמו (המו"א זב ט"ו) "והיתה יד ה' ככה ובאבותיכם". ויהי מפרשים אחרו על ירבעם, ויותר נכוז להיות פרושו על האול, כי הוא מלך ראשונה על כל ישראל.

אבן כספני: אדני כסף: אחרי ימים "האב" בעברי ובהגייון מונח על רחוק וקרוב במדרגות אין מספר וכן "ראשון", הרטוח בידנו לפרש זה על אדם הראשון, אי נרצה.

אבל לפי דתתי אחר הכתב "ומליצך פשעו בי" טעמו: הקדים אתר למלך, כמו (דבה"י ב' ל"ב ל"א) "וגם במליצי ידוי מלך בכל", כי המלוחים ההולכים לדבר אל המלך ראוי שיהיו בעלי הדבור הצח והמליצה הצחה, הנה הכונה באמרו "אביך הראשון" קדימת אבותם ודריסת ומלכיהם, כי כול היו נועצים עם דריסתם, והיו הולכים לבקש עזר ממצרים ומאשור, כמו שכל הספרים מלאים מזה, ולכן (פ' כ"ח) "ועצמת להרשע יעקב וישראל לגדופים" - ונחרבו עשרת הכבטים וגם יהודה.

מלבי"ם ד"ה אביך בא פה בשם המין, כמו (בר' א') "עץ עושה פרי" ר"ל אבותיך.
" ומליצך: המליץ הוא העומד לאמצעי בין שני נזאים לגלות רעיונות האחד לחברו. ובה על הנביאים והכהנים, שהם העומדים בין ה' ובין ישראל, ועל כן קראת "סרי קודש".

" אביך הראשון חטא: אבל מה תוכל לספר ואיזו זכות תוכל להזכיר, לומר, הגליתי אחס לא כדון, הלא אבותיך הראשונים, שהם הדנהגת. שהיו בזמן הבית חטא לגדל וגם מליצך הם הכהני: והנביאים פשעו בי .....

(1) סדר את הנסיונות היזנים לזהוי של "אביך" לשתי קבוצות.

(2) **בעל הבאר:** יש אומרים שהוא אדם הראשון וזה היותר רחוק בעיני מכל מה שנאמר בו.

הכורס: אביך הוא אדם הראשון כי האדם מוטבע בחטא, כן פירט רד"ק, ורס"י אומר שהוא אברהם חטא באמרו (בר' ט"ו ח') "במה אדע", ולדעת רס"י מדוקדק יותר "אביך" שאדם הראשון הוא אבי האנושות כולה.

נסה להכריע בין רס"י ולרד"ק בהפזר-בית דעות אלה.

(3) הסבר דברי אבן-כספני המסומנים בקו.
מה עמדתו לגבי פרושו הראשון של רד"ק?

(4) איך יתקשר פסוק כ"ז עם פסוק כ"ח, אם נמרת את כ"ז לפי המלבי"ם?

(5) איזה פרוש נראה לך יותר מכל הפרושים לפי המסך העניינים בפרק?

השאלות המסומנות X קשות והמסומנות xx קלות יותר, ייתור כ"א לפי הבנתו.
שאלות וגם השוכות יש לסלוח לר"ר נחמה ליבוביץ, קרית משה, ירושלים.